

studying descriptive geometry and engineering graphics or perform work in parallel, using modern graphics programs. The author emphasizes that students should realize the possibility of the integrated use of traditional and innovative technologies that will provide training professionals able to solve the problems of a professional nature.

Keywords: *information and communication technologies, graphic training, graphic discipline, descriptive geometry, engineering graphics, professional competence.*

УДК 378.022-051:331.548:[-029:6]

Цина В. І.

ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНО ПРОФЕСІЙНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

У статті здійснено аналіз підходів щодо розуміння і використання педагогічних технологій в галузі освіти з метою проектування технологічного забезпечення процесу формування особистісно професійної зрілості майбутнього педагога. Пошук придатних до існуючих структурних концепцій зрілості особистості педагогічних технологій, які б уточнювали освітні результати і співвідношення змінних у описі компонентів забезпечення формування особистісно професійної зрілості майбутніх педагогів пропонується здійснювати з урахуванням таких багатовимірних ознак як методологічні і концептуальні підходи, фази сходження до особистісно професійної зрілості та сформовані за ними особистісно професійні новоутворення.

Ключові слова: *методологічні і концептуальні підходи, фази сходження до особистісно професійної зрілості, особистісно професійні новоутворення.*

Проектування технологічного забезпечення процесу формування особистісно професійної зрілості майбутнього педагога потребує проведення аналізу підходів щодо розуміння і використання педагогічних технологій в галузі освіти.

Метою і кінцевим результатом формування особистісно професійної зрілості майбутнього педагога є, відповідно, прослідковне досягнення ним сходинок цієї зрілості та набуття певного освітнього статусу:

- особистісно професійна готовність до навчання у педагогічному ВНЗ;
- особистісно професійна зрілість молодшого спеціаліста;
- особистісно професійна зрілість молодого фахівця – випускника бакалаврату;
- особистісно професійна зрілість молодого професіонала – випускника освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст”;
- особистісно професійна зрілість молодого професіонала – випускника освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр”;
- особистісно професійна зрілість педагога зі стажем роботи в галузі освіти [4].

Технологічний підхід у галузі освіти вже декілька десятиліть активно розробляється у вітчизняній та зарубіжній педагогіці, відкриваючи нові можливості для концептуально-проектувального перетворення освітнього середовища, дозволяючи здійснювати на науковій основі проектування:

– однозначно заданих освітніх завдань і складових педагогічного процесу з можливістю об’єктивного поетапного вимірювання, підсумкової оцінки та досягнення намічених результатів (В. Беспалько [2], Г. Селевко [8]);

– педагогічних систем шляхом обґрунтування кожного їх етапу і складових із подальшою систематичною та послідовною реалізацією на практиці, забезпечуючи запланований результат (М. Кларин, П. Підкасистий [5]);

– з точним відтворенням педагогічних дій, які гарантують їхню результативну успішність (В. Сластьонін [9]);

– виходячи з особистості педагога, використання міждисциплінарних знань, усіх

ресурсів для досягнення специфічних і потенційно відтворюваних педагогічних результатів (П. Мітчелл, К. Сілбер [13]);

– алгоритмізації опису освітнього процесу зі змінами в певних межах вихідних даних завдань, однозначною визначеністю застосування педагогічних закономірностей до вихідних даних та точною обумовленістю результативності кожного кроку процесу освіти [10].

Як бачимо у переважній більшості дефініцій педагогічної технології робиться наголос на проектуванні та поетапності реалізації проекту педагогічної системи з конкретизацією якісних характеристик його втілення: багатоаспектності концептуальних підходів, алгоритмічності, поетапної керованості, ефективності і гарантованості результатів, відтворюваності.

Підвищений інтерес сучасної педагогічної науки і практики до проблем розробки та впровадження педагогічних технологій повинен враховувати ті недоліки, які містить технологічний підхід в освіті:

– тенденція універсальності та помилкове прагнення розробити одну технологію на всі випадки педагогічної дійсності без врахування індивідуальних особливостей суб'єктів освітньої діяльності [1, с. 295];

– стандартизація та уніфікація процесу навчання, спрямованість на відтворюваність педагогічної технології [8, с. 58];

– спрямованість на домінування суб'єкт-об'єктних відносин у процесі навчання [6, с. 43].

Водночас технологічний підхід має певні переваги, які забезпечені перевіреністю концептуальних основ і визначеністю діапазону ефективного використання педагогічних технологій у кожний період і фазу сходження майбутніх педагогів до особистісно професійної зрілості.

Актуальність проектування технологічного забезпечення формування особистісно професійної зрілості майбутнього педагога визначається необхідністю відбору з допомогою існуючих структурних концепцій особистісної зрілості педагогічних технологій, які б пояснювали і прогнозували ефективні шляхи формування особистісно професійної зрілості майбутніх педагогів на всіх етапах і фазах їх професійного зростання, починаючи з адаптації, через індивідуалізацію і завершуючи інтеграцією.

Метою нашого дослідження став пошук придатних до існуючих структурних концепцій зрілості особистості педагогічних технологій, які б уточнювали освітні результати і співвідношення змінних у описі компонентів забезпечення формування особистісно професійної зрілості майбутніх педагогів.

Основною стратегією дослідження педагогічних технологій, які б відповідали концептуальним підходам до зрілості особистості є формулювання робочих визначень у вигляді опису цілей, завдань, принципів, змісту, методів і форм організації становлення та розвитку компонентів, що забезпечують формування особистісно професійної зрілості майбутніх педагогів.

Сходження до кожного вищого періоду формування особистісно професійної зрілості відбувається в результаті прийняття майбутнім педагогом рішення щодо необхідності рухатися далі чи зупинитися на досягнутому рівні, виходячи зі сформованих у попередні періоди особистісно професійних новоутворень: обумовлених суспільним життям матеріальних, духовних і соціальних потреб; індивідуальних здібностей, які забезпечують успішність особистісно професійного становлення; особистісно професійної спрямованості, яка обумовлюється мотивацією подальшого зростання (інтересами, переконаннями і поглядами, соціальними установками, ціннісними орієнтаціями та світоглядом); Я-концепції особистості у вигляді системи уявлень про самого себе, які характеризують "самість" майбутнього педагога (самосвідомість, самооцінка, самоповага, самовпевненість, самостійність, рефлексія, самоорганізація, саморегуляція, самовизначення, самореалізація та самоствердження).

Характерні для кожного періоду формування особистісно професійної зрілості майбутнього педагога стабільні і нестабільні періоди визначають кризовість як час якісної

перебудови складових його особистісно професійної структури [3; 12]. Сходження майбутнього педагога до особистісно професійної зрілості і кожен період її формування характеризуються, відповідно, макро- і мікрофазами його входження в референтний для цього етапу освітній простір: фазами адаптації (опанування нормативними вимогами, формами і засобами навчально-професійної діяльності), індивідуалізації (пошук засобів і способів самовираження та фіксація майбутнім педагогом своєї індивідуальності у навчально-професійній діяльності) і інтеграції (позитивне сприйняття та культивування освітнім простором індивідуальних особистісно професійних проявів майбутнього педагога) [7].

Для кожного періоду і кожної фази формування особистісно професійної зрілості майбутнього педагога відповідає вибіркова чутливість, сприйнятність до зовнішніх впливів освітнього простору, які Л. Виготський називає сенситивними періодами, коли використання випереджаючих чи запізнених по відношенню до цих періодів технологій професійної підготовки є недостатньо ефективною.

Методологічні засади у застосуванні технологічного підходу визначають основні загальні якості сучасних педагогічних технологій:

– системність інтегральних функціональних властивостей і якостей технологій, які є відсутніми у окремих їх складових (цілях, елементах змісту, методах і формах педагогічної діяльності) і сприяють появі нових освітніх результатів;

– алгоритмічність просторової структури педагогічних технологій полягає у програмуванні їх окремих змістових сходинок, кроків, які впроваджуються у певній послідовності з точним визначенням результативності;

– синергетичність педагогічних технологій визначається застосуванням сукупності концептуальних підходів до педагогічних об'єктів як до відкритих нелінійних систем здатних до самоорганізації;

– культурно-історичний підхід до закономірностей онтогенезу внутрішніх психічних функцій (уваги, пам'яті, мислення, емоцій та ін.) шляхом оволодіння зовнішніми засобами культурної поведінки та мислення (інтеріоризації) у спеціально створеному освітньому просторі [8].

Визначальною якістю проектування педагогічної технології в нашому дослідженні виступає її концептуальна основа, оскільки педагогічний процес завжди спирається на уявлення про нього, його закономірності, які обґрунтовуються згідно обраних методологічних вихідних позицій і гіпотетичних механізмів функціонування технології. Формування особистісно професійної зрілості майбутнього педагога здійснюється на підставі системи поглядів на цей процес, ідей і принципів (головних правил), на основі яких він організується.

Пояснення і прогнозування особистісно професійного зростання визначаються існуючими структурними концепціями особистісної зрілості, розробленими у світовій персонології З. Фрейдом, А. Адлером, К. Г. Юнгом, Е. Еріксоном, Е. Фроммом, К. Хорні, Г. Олпортом, Р. Кеттелом, Г. Айзенком, Б. Ф. Скіннером і ін. персонологами.

Концепції особистісної зрілості розглядають такі складові успішної її формування:

– *психоаналітична концепція особистості* К. Юнга прогнозує повну самореалізацію особистості як найвищий рівень особистісних досягнень шляхом об'єднання всіх особистісних рис навколо її центру – “самості”, що є доступним лише для здібних людей, які приділяють достатньо часу для тривалого особистісного зростання;

– *“его”-теорія* Е. Еріксона пояснює досягнення людиною високих рівнів особистісної зрілості у кожний віковий період кризою – поворотним пунктом, проблемою в особистісному зростанні, яка стає його рушійною силою;

– *соціокультурна теорія особистості* К. Хорні зрілість особистості визначає уміннями гнучко реагувати на різні ситуації, легко підбирати необхідні стратегії для високих особистісних досягнень у змінюваних обставинах;

– *гуманістична теорія особистості* Е. Фромма виділяє продуктивний тип характеру, який визначає ідеальний тип зрілої і цілісної структури характеру, для якого є характерними

незалежність, чесність, творчість, врівноваженість, спрямованість на соціально-цінні вчинки; – у диспозиційній теорії особистості Г. Олпорта люди характеризуються цілеспрямованою орієнтацією на майбутнє і постійним зростанням, що визначається ознаками реалістичності, досвіду, компетентності і професіоналізму, прагненням досягнення особистісно-значущих і реальних цілей, володінням системою цінностей, що слугує філософією життя, містить головну мету і наповнює життя смыслом [11].

В межах нашого дослідження педагогічні технології формування особистісно професійної зрілості майбутніх педагогів розглядаються як попередньо спроектовані навчально-виховні системи, які ґрунтуються на прийнятних і перевірених практикою наукових концепціях особистісної зрілості і спрямовані на досягнення гарантованого позитивного освітнього результату в окремі періоди, фази та мікрофази їхнього сходження до особистісно професійної зрілості.

Основні напрями проектування технологічного забезпечення формування особистісно професійної зрілості майбутнього педагога визначені нами на рис. 1 з урахуванням таких їх багатовимірних ознак як методологічні і концептуальні підходи, фази сходження до особистісно професійної зрілості та сформовані за ними особистісно професійні новоутворення.

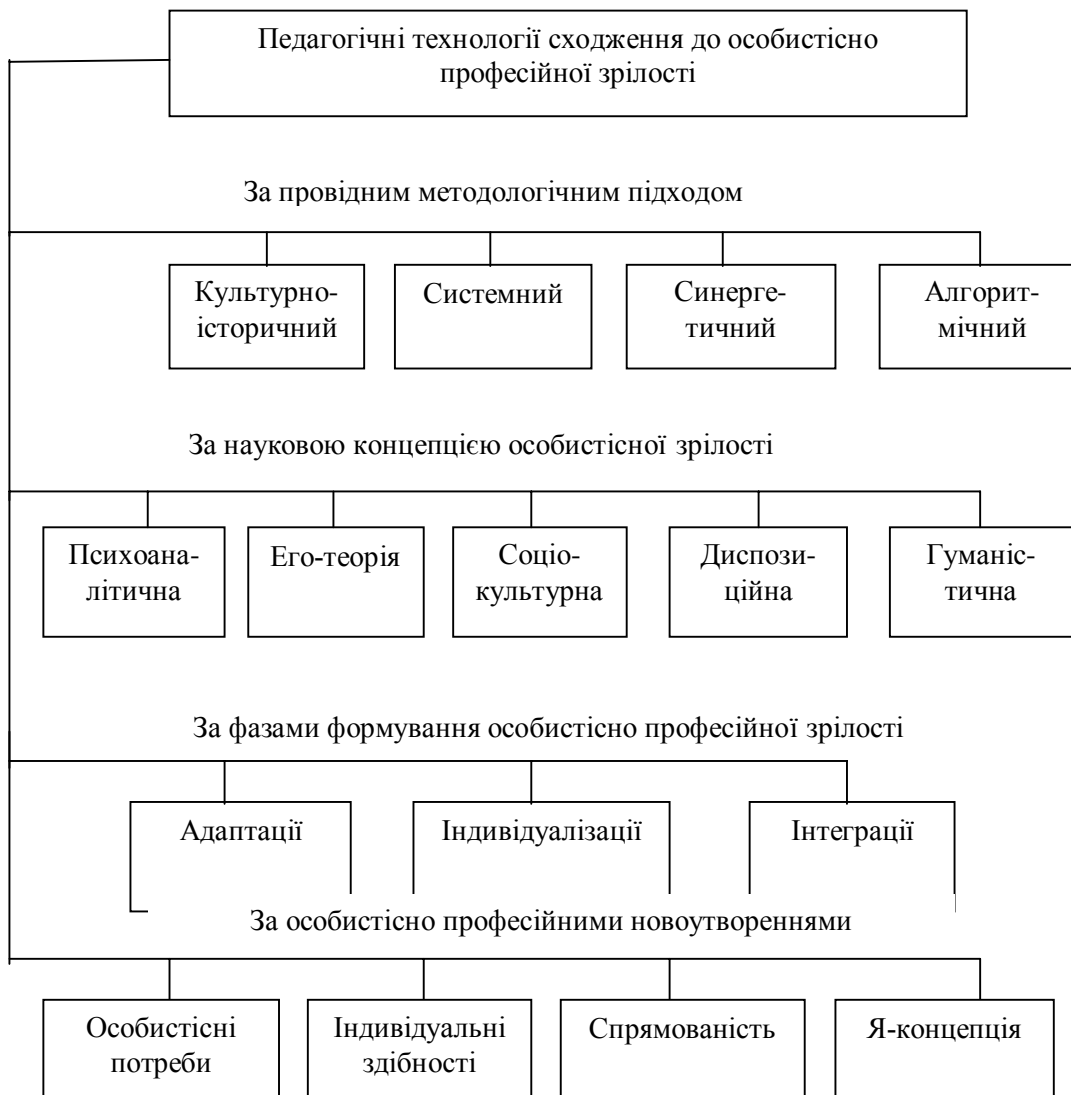

Рис. 1. Основні напрями проектування педагогічних технологій формування особистісно професійної зрілості майбутніх педагогів

Отже, технологічне забезпечення формування особистісно професійної зрілості майбутнього педагога визначається сукупністю педагогічних технологій адаптації, індивідуалізації та інтеграції, в яких здійснюється формування особистісно професійних новоутворень на основі методологічних підходів їх проектування та наукових концепцій особистісної зрілості.

Технології адаптації забезпечують оволодіння діючими навчально-професійними нормами і опанування тими прийомами і засобами навчально-професійної діяльності, якими володіють інші її суб'єкти на рівні хоча б мінімально необхідному для опановуваної кваліфікації вимог державних освітніх стандартів.

Технології індивідуалізації забезпечують активізацію пошуку майбутнім педагогом засобів і способів вираження своєї індивідуальності та її фіксації у навчально-професійній діяльності. Реалізуючи потребу щодо ідеального представлення себе в освітньо-професійному просторі, він мобілізує власний особистісно-професійний потенціал для прояву своєї індивідуальності.

Технології інтеграції забезпечують прийняття (або неприйняття) освітнім простором, в якому відбувається професійна підготовка, індивідуальних проявів майбутнього педагога шляхом не стільки приведення своїх потреб у персоналізації у відповідність із потребами освітнього простору, скільки освітній простір трансформує свої потреби у відповідності до потреб індивіда, котрий проявляє таким чином лідерську позицію.

Реалізація технологій особистісно професійної адаптації, індивідуалізації та інтеграції в професійній підготовці майбутніх педагогів має широко варіативний характер. Тобто у кожній із них можуть доцільно до вимог педагогічних ситуацій використовуватися всі наукові концепції особистісної зрілості. Кожна педагогічна технологія має специфічну спрямованість на формування певних складових особистісно професійної зрілості, водночас певним чином впливає й на формування інших її компонентів. Тому, виходячи із перспективних завдань дослідження подальше групування специфічних педагогічних технологій ми будемо здійснювати дотримуючись виділених трьох типів педагогічних технологій формування особистісно професійної зрілості.

Використана література :

1. Андрієнко Е. В. Психолого-педагогические основы формирования профессиональной зрелости учителя : дис. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / Е. В. Андрієнко. – Новосибирск, 2002. – 342 с.
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
3. Выготский Л. С. Собр. соч. : в 6 т. / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1983. – . – Т. 3 : История развития высших психических функций. – 1983. – 368 с.
4. Класифікатор професій ДК 003:2010, затверджений наказом Державного Комітету України з питань технічного регулювання і споживчої політики від 28 липня 2010 року № 327 : [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://trener.in.ua/images/treningy/klasifikator.pdf>.
5. Пидкасистый П. И. Самостоятельная познавательная деятельность школьников в обучении : теоретико-экспериментальное исследование / П. И. Пидкасистый. – М. : Педагогика, 1980. – 240 с.
6. Пискунов А. И. Профессионально-педагогическая подготовка будущего учителя / А. И. Пискунов // Советская педагогика. – 1985. – № 12. – С. 42-47.
7. Психология : [учебник для студ. высш. учеб. заведений] / А. Петровский, М. Ярошевский, А. Брушлинский. – 6-е изд., стер. – М. : "Академия", 2006. – 512 с.
8. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. / Г. К. Селевко – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с. – (Серия "Энциклопедия образовательных технологий").
9. Сластёнин В. А., Исаева И. Ф., Шиянов Е. Н. Педагогика : [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / В. А. Сластёнин, И. Ф. Исаева, Е. Н. Шиянов ; под. ред. В. Сластёнина. – М. : "Академия", 2002. – 576 с.
10. Философский энциклопедический словарь. – М. : Советская энциклопедия, 1989. – 840 с.
11. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб. : Питер, 2007. – 607 с.
12. Erikson E. H. Identity : Youth and Crisis / E. H. Erikson. – New York : Norton, 1968. – 336 p.
13. Silber K. H. Some implications of the history of educational technology were all in this together. / Brown G. W., Brown S. N. Educational Media Yearbook. – Littleton : Colorado Libraries Unlimited, 1981. – P. 21.

References:

1. Andrienko Ye. V. Psikhologo-pedagogicheskie osnovy formirovaniya professionalnoy zrelosti uchitelya : dis. ... dokt. ped. nauk : spets. 13.00.08 "Teoriya i metodika professionalnogo obrazovaniya" / Ye. V. Andrienko. – Novosibirsk, 2002. – 342 s.
2. Bespalko V. P. Slagaemye pedagogicheskoy tekhnologii / V. P. Bespalko. – M. : Pedagogika, 1989. – 192 s.
3. Vygotskiy L. S. Sobr. soch. : v 6 t. / L. S. Vygotskiy. – M. : Pedagogika, 1983. – . – T. 3 : Istoriya razvitiya vysshikh psikhicheskikh funktsiy. – 1983. – 368 s.
4. Klasyfikator profesii DK 003:2010, zatverdzhenyi nakazom Derzhavnogo Komitetu Ukrainy z pytan tekhnichnogo rehuliuvaniya i spozhyvchoi polityky vid 28 lypnia 2010 roku № 327 : [elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://trener.in.ua/images/treningy/klasifikator.pdf>.
5. Pidkastyi P. I. Samostoyatel'naya poznavatelnaya deyatelnost shkolnikov v obuchenii : teoretiko-eksperimentalnoe issledovanie / P. I. Pidkastyi. – M. : Pedagogika, 1980. – 240 s.
6. Piskunov A. I. Professionalno-pedagogicheskaya podgotovka budushchego uchitelya / A. I. Piskunov // Sovetskaya pedagogika. – 1985. – № 12. – S. 42-47.
7. Psikhologiya : [uchebnik dlya stud vyssh. ucheb. zavedeniy] / A. Petrovskiy, M. Yaroshevskiy, A. Brushlinskiy. – 6-e izd., ster. – M. : "Akademiya", 2006. – 512 s.
8. Selevko G. K. Entsiklopediya obrazovatelnykh tekhnologiy : v 2 t. / G. K. Selevko – M. : NII shkolnykh tekhnologiy, 2006. – T. 1. – 816 s. – (Seriya "Entsiklopediya obrazovatelnykh tekhnologiy").
9. Slastenin V. A., Isaeva I. F., Shiyanov Ye. N. Pedagogika : [uchebnoe posobie dlya stud. vyssh. ped. ucheb. zavedeniy] / V. A. Slastenin, I. F. Isaeva, Ye. N. Shiyanov ; pod. red. V. Slastenina. – M. : "Akademiya", 2002. – 576 s.
10. Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar. – M. : Sovetskaya entsiklopediya, 1989. – 840 s.
11. Khell L. Teorii lichnosti / L. Khell, D. Zigler. – SPb. : Piter, 2007. – 607 s.
12. Erikson E. H. Identity : Youth and Crisis / E. H. Erikson. – New York : Norton, 1968. – 336 p.
13. Silber K. H. Some implications of the history of educational technology were all in this together. / Brown G. W., Brown S. N. Educational Media Yearbook. – Littleton : Colorado Libraries Unlimited, 1981. – P. 21.

Цина В. И. Технологическое обеспечение формирования личностно профессиональной зрелости будущего педагога.

В статье осуществлен анализ подходов относительно понимания и использования педагогических технологий в области образования с целью проектирования технологического обеспечения процесса формирования личностно-профессиональной зрелости будущего педагога. Поиск пригодных к существующим структурным концепциям зрелости личности педагогических технологий, которые бы уточняли образовательные результаты и соотношения переменных в описании компонентов обеспечения формирования личностно профессиональной зрелости будущих педагогов предлагается осуществлять с учетом таких многомерных признаков как методологические и концептуальные подходы, фазы восхождения к личностно-профессиональной зрелости и сформированные за ними личностно-профессиональные новообразования.

Ключевые слова: методологические и концептуальные подходы, фазы восхождения к личностно профессиональной зрелости, личностно-профессиональные новообразования.

Tsina V. I. Technological providing of forming personality of professional maturity of future teacher.

In the article the analysis of approaches to the understanding and use of educational technologies in the field of education with the aim of designing technological support of the process of formation of personal and professional maturity of future teachers. Search suitable to the existing structural concepts of maturity of a person, pedagogical technologies, which would be specified educational outcomes and correlations of variables in the description of the components ensure the formation of personal and professional maturity of future teachers are encouraged to implement with regard to such multidimensional characteristics as methodological and conceptual approaches, the phase of the ascent to personal and professional maturity and formed them personal and professional growths.

Keywords: methodological and conceptual approaches, the phase of the ascent to personal and professional maturity, personal and professional growths.